

ABONAMENTUL.

Un an 80 cor. (60 lei)
 „ an 40 „ (30 lei)
 „ an 20 „ (15 lei)
 Olună 7 „ (5 lei)
 Un nr. 30 fil. (25 bani)

□ □

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
 odată 1 cor., a doua
 și a treia oară 80 fil.

Manuscrise sunt a se
 trimite la Redacția
 „UNIRII“ Blaj.

□ □

ZIAR NAȚIONAL — APARE ZILNIC.

Sinodul arhidiecezan

Solemn

și cu gravitatea ce-i competă s'a deschis sinodul bisericii noastre unită cu Roma.

Delegații tractuali și cei din gremiu s'au prezentat în număr complet. N'a lipsit nici unul, cu toate greutatețile impuse de circulația diferită, fiind convinși cu toții, de importanța istorică a clipelor, prin cari trecem.

Noul Mitropolit a fost centru manifestațiilor entuziaste, în aceste zile de sărbătoare, când toată lumea era conștie de marea însămnătate a momentului.

S'a deschis glasul celor ce nu îndrăsniau nici să șoptească măcar în vremea din urmă. Urgisiții „popi valahi“, cari, în vremea din urmă, au înfundat toate temnițele, și au trecut prin toate umilintele exiliului, azi și-au putut ridica cuvântul lor biruitor, pentru a-și spune toate dorințele și aspirațiile, ca oameni liberi, în România-Mare și independentă.

Eră așa de îngust, până acum, terenul de muncă; erau așa de multe obstacolele ce se ridicau dușmănoase la tot pasul, încât muncitorii se poticniau la tot pasul, sub povara sarcinei. Se poticniau, se sfărtau, și se ridicau iarăș, cu ochii ațintiți spre culmea ideală.

Culmea aceasta, apare de odată, scaldată în lumină. Ea ne chiamă pe toți să ne

încordăm puterile, să ne nizuim spre ea, dând dovadă, că suntem vrednici de soarta, la care am ajuns, prin suferințele noastre, și prin sângele scump, vărsat de atâția viteji fără nume.

*

Biserica a fost până acum, cea din urmă redută a unui neam împrejmuț de dușmani seculari.

De-acum, când inelul de fier al împrejmuții dușmane s'a spulberat, ea va păși pe nisipul arenei, mândră și radioasă, conștie de înalta ei menire.

Și umilii preoți dela sate — sub puterea de vrajă a coboririi limbilor de foc, — se vor preschimba în tot atâția Apostoli, vestind neînfricați Cuvântul Domnului, pentru slăvirea bisericii și a neamului desrobotit.

Raportul nostru.

Premitem, că vom rezuma numai momentele principale ale sinodului.

Actele sinodale apar, la timpul său, în volum, de aceea noi ne mărginim a înregistra numai conturile.

Preludiu.

Părinții sinodului au sosit, în mare parte încă Marți.

La ora 5 d. a. delegații s'au prezentat cu mandatul, la Curtea mitropolitană, în fața comisiei verificatoare, al cărei prezident era Rvs. părinte canonic Dr. Izidor Marcu.

Liturgia,

s'a oficiat Miercuri dimineața, pontificând părintele vicar Dr. Vas. Suci, cu următoarea asis-

tență: Dr. Ambroziu Chețan, Dr. Alex. Nicolescu canonici, Iacob Popa, vicarul Făgărașului, Ariton M. Poapa, Ioan Simu, Ioan Bucur, Laurențiu Pascu, Moise Bumboiu, protopopi, Nicolae Rațiu, Basiliu Podoabă, protopopul dela Teaca, Petru Suci. Au lectorat preoții Beniamin Rus și Nicolae Platon.

Ședința I-ă.

La ora nouă delegații Sinodului se adună în biserica Catedrală. Aici, la propunerea ve-

nerabilului părinte prepozit capitular Sim. P. Mateiu, se alege următoarea comisie, pentru a chema la sinod pe noul mitropolit, părintele vicarul Dr. V. Suci: Dr. Ambroziu Chețan, Iosif Hossu, canonic, Vasile Urzică, Gavril Pop, Ioan Hossu, Moise Brumboiu, Nicolae Platon, Gavril Hintea, Enea P. Bota, Virgil Codarcea.

Părintele vicariu intră, între ovațiile entuziaste ale membrilor sinodali, și luând prezidiul, rostește discursul de deschidere

Cuvânt

rostit la deschiderea sinodului arhidiecezan ținut în Blaj la 11 Iunie 1919.

Venerat Sinod!

Sunt 10 ani, de când Veneratul Cler al acestei Arhidieceze de Dumnezeu păzite, românești unite, de Alba-Iulia și Făgăraș s'a fost adunat mai pe urmă, ca în conformitate cu Decretele Conc. Prov. I., Titl. III. c. IV. să primească dela Păstorul arhidiecezei salutarele îndrumări și ascultând El părintește dorințele, cu sfatul Veneratului Cler să decidă și să promulge cele ce se păreau spre binele Arhidiecezei.

În intervalul, ce a urmat de atunci, au trecut multe, foarte multe vijelii peste poporul nostru și peste naia bisericii noastre. După sângele fraților și fiilor noștri, vărsat pârăie pe toate fronturile, ani de zile; după zecile de mii de vieți stinse și de trupuri ciuntite, după mulțimea grozavă de văduve și de orfani din răboiu și după enormele jertfe de avere aduse de poporul nostru, biserica noastră a fost încercată și prin pierderea iscusitului său cărmaci, a Arhiepiscopului și Mitropolitului de pioasă amintire, Victor Mihályi de Apșa, care

trecând la cele veșnice la 21 Ianuarie 1918, ne-a fost lăsat orfani, în cele mai grele timpuri, prin cari a trecut vreodată biserica noastră. Liceul nostru, această perlă a bisericii noastre, care vărsase atâta lumină, vreme de un veac și jumătate și mai bine, și care aprinsese atâta foc în inimi, eră pus înaintea dilemei, ca: ori să se închidă din lipsa de mijloace, ori să ingenuche, negându-și trecutul și închizându-și porțile înaintea unei părți din fiii bisericii noastre. Școala noastră normală, institutul nostru pedagogic, din care ieșiseră atâția luminători ale fragedelor vrăste din satele noastre, pus și el sub o aspră supraveghere, își tănja vieața din lipsa de mijloace materiale. Urgisita și primejdioasa autonomie catolică maghiară îndălțase flacăra unei lumini, care avea să se stingă, vrând să ne primejduiască autonomia; iar eroilor noștri, cari mai aveau să se întoarcă de pe câmpul de luptă, li-se punea în vedere, drept răsplătă pentru suferințele îndurate și pentru jertfele aduse, statificarea for-

tată a școlilor noastre din trei județe.

Vrând să cruț Veneratul Cler de o nouă durere sufletească n'am fost împărțășit tuturor aceste primejdii. Și daeă o fac acum, o fac, ca să cunoașteți multele năcazuri ale dreptilor bisericii noastre, din cari toate i-a scăpat pe ei Domnul (ps. 33) și cunoscând speciala prevedință dumnezească pentru biserica noastră, mulțumită să aducem lui Dumnezeu, care ne-a mântuit pe noi din cursele dușmanului și încredere deplină să avem și pe viitor în bunătatea Dumnezeului părinților noștri. Recunoștință se cuvine, Venerat Sinod, Consistorului, care n'a cedat nici unei presiuni, și cu recunoștință suntem datori acelor Preaonorați protopopi, cari ne-au fost îmbărbătat în lupta ce am purtat.

Lăudat deci fie Domnul și să cântăm numelui Lui, că e bun, și ne-a adus pe noi în fericite zilele acestea, când nu mai suntem nevoiți să ne întrunim, ca să ne apărăm limba și legea, ci cu puteri unite și cu inima plină de drăgoste altruistă ne putem îngriji și trebuie să ne îngrijim de înaintarea pe toate terenele a bisericii și a iubitului nostru popor.

Venerat Sinod! Prin înfăptuirea României întregite, visată de părinții noștri, la a cărei înfăptuire biserica noastră românească unită și mai ales arhidieceza noastră își are partea de frunte, prin trezirea conștiinții naționale și prin lățirea culturii românești, biserica noastră românească unită a ajuns într-o situație nouă, fericită. Farul ei luminos, care până acum lumină numai între strămtelile granițe ale Ardealului, de aci înainte trebuie să-și reverse binefăcătoarea lumină departe-departe, chiar și peste granițele românismului, ca văzând oamenii faptele noastre cele bune să preamărească pe tatăl nostru cel din ceruri.

Ca drumul nostru bisericesc-cultural să-și aibă metele sale, ca să știm ce scăderi de îndreptat avem și de ce puteri bune dispunem în lunga noastră cale de cultură bisericescă națională, am fost cerut dela Preaonorații Frați protopopi, ca acum, când intrăm într-o eră nouă, să înainteze Consistorului diferite date statistice. Cu durere însă trebuie să constatez, că datele acestea n'au sosit de pretotindenea. Din unele locuri nu s'au putut trimite din cauza războiului, care nimicise protosoalele, iar din alte câteva locuri din alte motive, așa, că, pornind noi la drum nu avem o icoană exactă și fidelă a stării noastre prezente.

Chestiile principale, cari ne preocupă și cari trebuie să ne preocupe în dezvoltarea noastră bisericescă — culturală — națională, sunt cunoscute Veneratului sinod, fiind ele desbătute în sinoadele protopopești. Rezolvind bine aceste postulate, aceste cerințe de ordin intern, și astfel, fiind biserica noastră bine încheagată și bine întărită, se va putea trece cu timpul, și poate că nu prea îndepărtat, și la alte chestiuni externe, cari nu se țin de viața de azi a bisericii.

Chestiunile acestea, însemnate, sunt înainte de toate: educația clerului și întărirea vieții lui sufletești. Știință și pietate s'au pretins dela cler în toate timpurile, căci doar știut este, că *»tot arhiereul care se ia din oameni, pentru oameni se pune, spre cele ce sunt către Dumnezeu»* (Evr. 5, 1), și așa, dacă preotul, în urma chemării sale, dator este să ducă pe oameni la Dumnezeu și să fie mijlocitor între Dumnezeu și om, el trebuie să aibă deplină cunoștință, omenește posibilă, a lucrurilor spirituale. *»Busele preotului vor păzi știința și legea vor cerca din rostul lui, că ingerul Domnului atotștiutorului este»*. Așa prescria Dzeu prin profetul Malachia 2, 7, pentru preoții Legii vechi. Nu se discută, că oare preotul trebuie să aibă știință, ci se enunță ca un fapt împlinit: *»Busele preotului vor păzi știința»*, din simplul motiv, că el este ingerul sau trimisul Domnului celui atotștiutor; iar s. Apostol Paul în I carte către Timoteiu cap 4 v. 16 îl face atent la învățătura, ce trebuie să o aibă, ea să se poată mântui nu numai pe sine, ci și pe ceice îl vor asculta. *»Păzește-te pe tine însuși, zice, și învățătura și rămâi întru acestea, că aceasta făcând și pe tine te vei mântui și pe ceice te vor asculta»*. Așa că preotul oare nu se îngrijește să-și însușască și să cultive știința teologică, e osândit de Domnul. *»Pentru că ai lăpdădat știința, zice Dzeu la profetul Osea 4, 6, și eu te voi lăpdăda pe tine, ca să nu preoțești mie, și pentru că ai uitat legea Dzeului tău, și eu voi uita pe fiii tăi»*.

Dacă cunoștințele teologice erau atât de necesare pentru timpurile mai bune, mai fericite, când era mai mare frica Domnului și până când nu se iviseră diferitele curente antibisericesti, izvorite toate din sistemele materialiste, cu atât mai vărtos sunt ele de lipsă în zilele noastre, când abuzându-se de libertate, nu poate fi o idee atât de bizară, care să nu-și aibă aderenții. Timpurile

acestea le-a prevăzut s. apostol Paul, care în cartea II către Timoteiu cap. 4 v. 2—5, pe fiecare preot îl face atent la primejdia, ce avea să vină: *»Propoveduiește cuvântul, zice apostolul, stăi asupra cu vreme și fără vreme: muștră, ccartă, îndeamnă, cu toată răbdarea și cu învățătura. Că va veni vreme, când învățătura cea sănătoasă nu o vor primi, ci după poftele sale își vor alege loruși învățători, cari vor scărpină urechile. Și dela adevăr ausul își vor întoarce și la bazme se vor pleca. Iară tu priveghiază întru toate, pătimește răul, fă lucrul evangelistului, slujba ta fă-o deplină»*.

De aceea și făcea atenți s. apostol Petru pe toți creștinii, și mai ales pe preoți, să fie pururea gata să dea seamă, sau să știe motiva credința, ce o profesau: *»Să fiiți gata pururea spre răspuns tot celui ce vă întreabă pe voi cuvânt de nădejdea voastră»* (I. Petr. 3, 15).

Pe lângă științele teologice, clerul nostru, ca unul, care e pus în păstorirea sufletelor, trebuie să mai aibă și o mulțime de alte cunoștințe, profane. Incepând dela cunoștințele de agricultură rațională, de viierit, albinărit, pomărit și grădinărit, clerul nostru trebuie să aibă și cunoștințe pedagogice, fiind preoții și directori școlari, apoi să fie deplin versați în încercările și diferitele legi de administrație civilă și să cunoască lucrurile de prima necesitate din medicină, neomițând nici codicele justiției, pentru că fiind el conducătorul și părintele poporului dela sate, nu odată trebuie să facă și pe medicul și pe judele împăciuitor. Și trebuind să vină în atingere și cu cercurile științifice și literare, clerul nostru nu poate rămânea departe nici de progresele științei și ale literaturii, ca să-și poată spune cuvântul și să poată susține lupta.

Mulțimea aceasta de așa de feliurite cunoștințe, pretinse în clerul nostru, o spunea de mult, cu 15 veacuri înainte de aceasta, cel dintre sfinți părințele nostru Ioan Gurădeaur, care în cartea IV despre Preoție la cap 4 zicea: *»Noi nu ne luptăm numai cu un soi de luptă, ci cu un războiu de multe feliuri, făcut de diferiți inamici. Nici ei nu se luptă toți cu aceeaș armatură și nici nu ne atacă toți din aceeaș parte: e de lipsă deci ca acela, care singur se luptă în contra atâtor inamici, să cunoască și să știe manua toate armele lor și el singur să fie în aceeaș vreme și soldat de rând și con-*

ducător de armată, și pedestru și călăreț, bine versat în lupta și de pe uscat și de pe mare. În luptele militare soldatul respinge pe inamic prin simplul fapt, că nu-și părăsește postul. Aci însă nu e așa, căci dacă celce vrea să iasă biruitor nu va cunoaște toate modalitățile de luptă, va ști diavolul să prăpădească oile, făcând să străbată trupele sale și numai printr'un singur punct, mai slab apărât».

Știința însă nu e singura însușire, pe care o cere Dumnezeu dela preot. Având el chemarea să sfințească pe oameni și fiind el mijlocitor între Dumnezeu și credincioși, preotul mai trebuie să mai fie și sfânt, nu numai pentru sine, ci și înaintea acelor, pe cari îi povățuiește. Preotul prin viața lui trebuie să fie lumina lumii, după care au să se îndrepte credincioșii, și el trebuie să fie și sarea pământului, care prin pildele sale, prin viața sa corectă și sfântă să păstreze bunele moravuri între credincioși și să desrădăcineze scăderile și vițiile, ca să nu iatre putrejunea în morala fiilor săi sufletești. *»Și veți fi sfinți, că sfânt sunt eu Domnul Dumnezeuul vostru»* porunca Dumnezeu preoților Legii vechi la Levit. 20. 7; iar la Ieșire 19,22 demănda, ca: *»Preoții, cari se vor apropia către Domnul Dumnezeu să se sfințească, ca nu cumva să se întoarcă de către ei Domnul»*. Și dacă sfințenie se cerea pentru preoții Legii vechi, care era numai umbra Legii nouă, a Legii darului, putem ști, de ce sfințenie trebuie să dăm dovadă noi, preoții Legii nouă și mai ales noi clerul românesc unit, cari de pildă am fost puși și pildă trebuie să fim pentru toți, cari iubesc pe Domnul. *»Intru toate dându-te pe tine pildă de fapte bune: intru învățătura, întregime, cinste, nestrăduțenie»* spunea s. apostol Paul iubitului său învățăcel Tit în cap 2 v. 7; iar lui Timoteiu, în cartea I cap. 4 v. 12 îi impunea ca mijloc, ca să nu-i defaime cineva tinerețele, ca el să fie *»pildă credincioșilor cu cuvântul, cu viața, cu drăgostea, cu Duhul, cu credința, cu curăția»*.

Știu, și nici nu vreau să ascund, că pasiunile omenești sunt puternice și ele vreau să fie satisfăcute, mai ales la aceia, cari le-au menajat și la cari nu mintea e regină. Și fiindcă preotul, ca slujitor al Domnului nu le poate netezi, ci trebuie să înfrâne pasiunile mulțimii, el dă de rezistență, ba e și batjocorit și huiduit.

Soartea aceasta a noastră, a preoților, ni-s'a spus de demult

de când fusese întimpinat Mântuitorul în oiserică de dreptul Simeon: *„Iată acesta (Domnul Hristos) este pus spre căderea și scutarea a mulți din Israel și spre semnul căruia se va sice împotriva”* (Luca, 2, 34). Da, fiindcă legea creștină nu măgulește pasiunile omenești, ea nici nu se poate bucura de o primire bună, pe cum nu poate fi bine primit, nici celoe sbiciuiește pasiunile. De altcum și Mântuitorul ne făcuse atenți la soartea, de care aveam să avem parte: *„Și veți fi urâți de toți pentru numele meu”* (Mat. 10, 22), și ne spune și motivul: *„De ați fi din lume, lumea ar iubi pe al său”; iară, căci nu sunteți din lume, ci eu v'am ales pe voi din lume, pentru aceea urește pe voi lumea.* (Isa. 15, 19). Motivul urei, de care sunt împărtașiți preoții, este, pentru că ei nu fac cauză comună cu lumea și cu poftele ei, dimpotrivă li-se împotrivesc.

Intr'un mod de tot plastic ni-se zugrăvește dușmănia aceasta a preoției în cartea Înțelepciunii lui Solomon la cap 2 v. 12—16, 19: *„Deci cu viclesug să vândăm pe cel drept, că nici de un bine nu ne este nouă și se împotrivesc lucrurilor noastre și ne impută nouă păcatele legii și dovedește păcatele învățaturii noastre”*. Cei fărădelege stau la pândă celui drept, adică a preotului, ca să-l persecute și să-l batjocorească. Și pentru ce, dacă el e drept? Tocmai fiindcă e drept. Pentru că drept fiind, el nu numai, că nu este de nici un folos, întrucât eu nimica nu ne ajută în fărădelegile noastre, ci în aceeaș vreme el merge mai departe: se împotrivesc lucrurilor noastre. El ne predică umilintă, fiind noi în mărire; ne impune dreptate, fiind noi la putere; pretinde respectarea drepturilor tuturor, moderarea poftelor, renunțarea la plăceri și stăpânirea simțurilor; el luminează poporul, ca să nu poată fi înșelat și apărat pe cei slabi și pe cei neîndemânatici. *„Ne impută nouă păcatele legii”*. El e pus, ca să păzească legea lui Dumnezeu, legea dreptății și ori de câteori o călcăm noi, el totdeauna ne strigă, ca și Ioan Botezătorul către Irod: Nu-ți e iertat ție. *„Dovedește păcatele învățaturii noastre”*. Pentru că preotul nu se îndestulește numai cu osândirea păcatului făcut, ei își ridică cuvântul și în contra repetirii păcatelor, și dedat cum e să cetească în ascuziurile inimii, preotul cunoaște de departe gândurile rele și invită credincioșii la trezvie. *„Se sice pe sine, că are cunoștința lui Dumnezeu și fiul lui*

Dzeu pe sine se numește. Făcutu-s'a nouă spre dovedirea cugetelor noastre. Greu ne este nouă și a-l vedea, că viața lui nu este ca a celorlalți și schimbate sunt cărările lui. Necurați suntem socotiți înaintea lui și se ferește de căile noastre, ca de niște necurații, fericește cele mai de pe urmă ale dreptilor și se laudă, că are tată pe Dumnezeu” Ceeace ne doare și mai tare este, că preotul, când osândește faptele noastre, osânda nu o rosteste în numele său ori după știința lui, ci el ne osândește în numele Domnului și după legea lui Dumnezeu, de care oricât ne-am lăpăda cu gura, nu-l putem isgoni din inimile noastre. Și când vedem viața lui și cărările lui, că nu sunt ca ale noastre, ci cu totul opuse; când vedem învățăturile lui traduse în fapte, atunci viața lui ne e o muștrare continuă și prezența lui ne e nesuportabilă, mai ales, că ne aduce aminte și de scurtimea vieții și de dreapta și inevitabila osândă. Ce să facem deci? Pasiunile nu le putem părăsi, căci nu ne părăsesc ele. Deci, ca să scăpăm de necontenita muștrare și ca să avem baremi aparenta pace și îndestulare: *„Cu ocară și cu muncă să-l cercăm pe el”*.

Da! Acestea sunt argumentările și procedura celor fărădelege, cari însă pe noi nu ne alterează, căci ca să zicem și noi cu s. Paul II. Cor. 4, 8—9: *„Intru toate năcașurile pătîmind: ci nu ne pare rău: lipsiți fiind, iară nu de tot desnădejduindu-ne. Gonîți, iară nu suntem părăsiți: surpați fiind, iară nu pierim.”*

Nu, nu ne alterează persecuțiile, căroră am fost, ori vom fi supuși, pentru că izbânda e a noastră, căci noi nu din interese egoiste am îmbrătoșat preoția, ci din dragoste altruistă și din idealism: *„Domnul e partea moștenirii mele”* (Ps. 15, 5) și: *„Cât sunt de iubite corturile tale, Doamne al puterilor! Dorește și se sfârșește sufletul meu spre curțile Domnului.”* (Ps. 83, 1).

Nu ne alterează persecuțiile, căroră am fost ori vom fi supuși, pentru că izbânda e a noastră, promițându-ni-o aceasta Mântuitorul: *„Aduceți-vă aminte de cuvântul, care am sis vouă: nu este sluga mai mare decât Domnul său. De m'au gonit pe mine și pe voi vă vor gonî. De au pășit cuvântul meu, și al vostru vor păși”* (Ioa. 15, 20). Și într'alt loc (Ioa. 16, 33): *„Acestea v'am grăit vouă, ca să aveți întru mine pace. În lume scârbă veți avea: ci îndrăzniți, că eu am biruit lumea.”*

Nu ne inspăimântă persecuțiile, căroră vom fi supuși, căci avem o puternică chizeșie: viața bisericii noastre de două sute de ani. Dacă în restimpul acesta, atât de bogat în suferințe și când am avut atâtea piedeci, rostogolite în cale, noi nu numai că n'am succombat, ci am făcut progrese frumoase, acum, când suntem stăpâni în țara noastră și când ni-se promite egală îndreptățire și autonomie bisericască deplină, tăria internă a clerului și a bisericii noastre, dacă îi vom adauge și alte mijloace, neavute în trecut, va evoluă în deplină strălucire.

Venerat Sinod! Vorbind de educația și sfințenia clerului, n'am fi sinceri nici față de noi înșine, dacă am socoti numai partea spirituală a preotului, și nu l-am socoti așa după cum e, constător nu numai din suflet, ci și din trup, și dacă n'am ținea seamă de împrejurarea, că clerul nostru, în majoritatea-i covârșitoare, e familist. Clerul nostru pe lângă tot idealismul și altruismul său trebuie să se îngrijască și are drept să primească tot ce e de lipsă pentru traiu și pentru creșterea cuviincioasă a familiei, asigurându-i-se și cele de lipsă pentru zilele de nepuțință și în cazuri de nenorociri, pentru văduvele și orfanii de preoți.

La început, pe cum bine știm, clerul era avizat exclusiv la dârnicia credincioșilor, dat fiind, că aproape întreagă societatea omenească, în care era biserica primitivă, îi era dușmană. Și apoi nici nu se poate aștepta, ca o instituție, ori care ar fi aceea, să nu evolueze, ci să se lupte pururea cu greutatea începutului.

Sustentarea clerului, exclusiv dela credincioși, nu se poate pretinde. Ar fi o prea mare sarcină pe ei și apoi și preotul ar trebui să se plece, nu odată, după gustul și capriciile credincioșilor. În consecvență, sarcina sustențării clerului va trebui împărțită. O parte să o dea credincioșii, căci doar pentru ei este pus preotul, și o parte să o dea statul, căci și statului i-se fac servicii. De altmintrelea simțul religios e firesc pentru om și nu se poate stirpi. Omului îi trebuie suprasensibilul, și dacă îi iai pe cel adevărat, își făurește el altul, fals. Simțul religios e asemenea unui rău, pe care nu-l poți opri. Dacă nu poate rupe zăgazarile, își face loc pe airea, dar de oprit nu-l poți opri.

Fiind simțul religios firesc, el trebuie îndestulit. Și fiind el public, trebuie îndestulit cu serviciu public. Și așa statul, care e dator să se îngrijască de toate serviciile publice, trebuie

să se îngrijască și de sustențarea clerului și a bisericilor. Religiunea nu e o chestie privată, ci o chestie publică. Și dacă ar fi chestie privată pentru unul ori pentru altul, ea nu e privată pentru mulțime, și așa statul trebuie să se îngrijască de religiune și de slujitorii ei. Dacă se îngrijește de școlile înalte, de cari majoritatea absolută n'are nici o lipsă; dacă se îngrijește de justiție, cu toate că mulți sunt, cari în viața lor nu văd judecătorii și tribunalele; dacă se spesează pentru strade, pentru poduri, pentru teatre, pentru monumente, și altele, cari nu sunt pentru lipsele tuturor, statul trebuie să cheltuiască și pentru sustențarea clerului și a bisericii, pentru că și acestea sunt servicii publice.

Intrebarea e: În ce măsură trebuie să recurgem noi la ajutorul statului? Aci nu trebuie să pierdem din vedere independența, pe care Mântuitorul a dăruit-o bisericii sale și a voit să fie deapurarea întrinsa. *„Datu-mi-s'a mie toată puterea în ceriu și pe pământ,”* zice DI Hristos la Mat. 28, 19. *„Drept-aceea, (adecă în virtutea acestei puteri depline) mergând învățați toate neamurile, boteșându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Spiritului sfânt; și învățându-i să păsească toate, câte am poruncit vouă.”* Și tot Dânsul ne poruncia: *„Dați ce e a Împăratului, împăratului, și ce a lui Dumnezeu, lui Dumnezeu.”* În consecvență, biserica are drept să învețe și să spere credința; are drept să prescrie legi de conduită pentru credincioșii săi și să inspecționeze și să se îngrijească, ca legile ei să fie ținute; are drept să administreze s. sacramente și are drept ca ea însăș să-și pună pe preoții săi. Și biserica, încă dela început, a dat dovadă despre conștiința libertății ce o are, când prin apostolul Petru, și prin ceilalți apostoli, răspunsese săborului jidovesc (Fapt. ap. 5, 29) zicând: *„Trebuie a asculta pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni.”* Ajutorul dat de stat va trebui deci să fie de așa, încât din cauza lui biserica niciodată să nu fie încătușată, pierzându-și libertatea și independența.

În ce privește ajutorarea orfanilor de preoți ne vom sili, ca încă la începutul anului școlar viitor, 1919/1920, să deschidem și pentru ei un Ortelinat, aci în Blaj, unde să fie adăpostiți și crescuți după talentele și inclinările lor. E un act de caritate acesta și o datorință de pietate față de frații noștri, cari și-au împlinit chemarea, și un

imbold nou de muncă, pentru frații rămași în viață.

O altă chestiune însemnată e înaintarea poporului în cultură și întărirea lui în viața religioasă, pe cum și alipirea tot mai strânsă a poporului de biserică, ca astfel să-l ferim de ideile subminătoare de stat și de societate. Aci, în locul dintâi, va trebui să ne ocupăm cu susținerea și pe mai departe a școlilor noastre confesionale, secundare și primare, apoi cu editarea diferitelor cărți și broșuri de conținut religios, moral și instructiv; de editarea unui ziar pentru popor și de editarea foii „Unirea”, pe cum și de înființarea reuniunilor pii și de misiunile populare. Pentru alipirea cât mai strânsă a credincioșilor de biserică, va trebui să le dăm prilej să o cunoască cât mai bine și să o îndrăgească.

Maisunt apoi de pertractat chestiuni de administrație bisericască, pe cum prescrie Sinodul provincial II la Titl. III cap. IV., și în urmă Regularea dreptului de alegere, respective de candidare la Soaunul mitropolitan și la scaunele episcopesci. Dar chestiunea aceasta din urmă, pe cum și alte chestiuni asemenea acesteia și neatinsă aci, nu pot fi rezolvate definitiv de sinodul nostru arhidiecezan, ci de Conferința Ilustrului Cor Episcopesc gr.-cat. român, respective de Sinodul provincial, având ele în vedere binele și interesele întregii provincii bisericesci.

Salutându-vă și mulțumindu-vă, Venerați Frați, că n'ați crutat nici timp și nici osteneală, ci ați ascultat de glasul chemării, ca ou sfat comun să putem hotărî tot ce poate servi spre înaintarea și înflorirea acestei Arhidieceze de D-zeu păzite, românești unite, rugându-vă, ca nu numai acum, ci și în viitor, să-mi dați prețiosul vostru sprijin și conlucrarea voastră frățescă; încredințându-vă din parte-mi de toată dragostea-mi desinteresată, de frate și de părinte; concretându-ne pe toți Preacuratei Vergure Maria, Mama noastră a tuturor, și cerând darul Părintelui ceresc peste toate hotărârile noastre sinodale: Declarați sinodul nostru arhidiecezan de deschis, pe care în numele Preasfintei Treimi îl și deschid.

Blaj la 11 Iunie 1919.

Dr. Vasile Suciu

Înainte de ordinea de zi:

Părintele vicar al Făgărașului Iacob Popa, salută în numele clerului pe înaltul păstor, bucurându-se, că ni-se dă ocazie a reveni asupra chestiunilor mari și înalte, în noua situație

a bisericii noastre. Cu dor am dorit să ne revedem, după zilele de suferință și exil. Sinodul a fost amânat la început, dar aceasta amânare ne-a servit spre bucurie, căci acum putem saluta în mijlocul nostru, pe noul Mire al văduvitului tron mitropolitan. (Aplauze îndelungate). Dorește noului Păstor, să conducă naia bisericii noastre, în dragostea și spiritul lui Hristos.

Telegrama Pontificelui:

Eminentissimo ac Reverendissimo Domino Cardinali Petro Gasparri, status secretaris

*Roma
al Vaticano.*

Clerus archidiaeceseos graeci ritus catholici rumeni Alba-Iuliensis et Fogarasiensis rei christianae promovendae causa in synodo congregatus Beatissimo Patri Benedicto XV obedientiae sensa pandit, fidei asseverat, apostolicam de genu implorat benedictionem.

*Basilus Suciu
vicarius capitularis.*

Propune apoi, ca mâine Joi, să se celebre un părăstas pentru adurmitul în Domnul Mitropolitul Dr. Victor Mihályi de Apșa, și pentru toți frații preoți, cari au decedat dela sinodul din urmă, spre a fi pomeniți cu numele, la părăstas. Sinodul primește, în unanimitate.

Ordinea de zi.

Protopopul V. Urzică, propune, și se acceptează, ca notari: Arion M. Popa, Ioan Simu, D. P. Decei, Octavian Popa.

Prezidentul comisiei verificatoare Dr. Isidor Marcu, prin referentul, Benjamin Rusu, relatează, ca mandatele tuturor delegaților sunt în ordine, deci se verifică.

Părintele canonic Ștefan Popa își motivează absența ca suferind; sinodul ea act.

Se purcede apoi la alegerea celor patru comisii.

1. *Administrativă:* Dr. Al. Nicolescu, prezident, N. Togan, I. Maior, Ioan Popa, Șt. Roșian, Dr. Al. Rusu, Sim. Zehan.

2. *Financiară:* Iosif Hossu, prezident, Al. Uilăcan, Iac. Popa, Iuliu Nistor, I. Brut Micu, Petru Suciu, Ioan Isaic.

3. *Organizatoare:* Dr. Isidor Marcu prezident, Dr. E. Dăian, Gh. Simu, Dr. I. Sâmpălean, Dr. Z. Păclișanu, I. Agârbișeanu, Dr. Cerghizan.

4. *Școlară:* Dr. Ambr. Cheșian prezident, I. F. Ne-gruș, I. Maior, L. Pascu, Alex. Ciura, Dr. Oct. Prie, Dr. Aug. Tătar.

Părintele vicar Dr. Vasile Suciu răspunde scurt, spunând că nu are pe nimeni, tocmai de aceea vrea să-i aibă pe toți. „Nu sunt al nimănui — spune d-șă — dar vroii să fiu al tuturor” (Aplauze și ovații prelunghi).

D-șă propune apoi două telegrame de felicitare pentru Pontificele și Regele Ferdinand, cari se primesc cu mare entuziasm.

Telegrama Regelui:

*Majestății Sale Gloriosului
Rege FERDINAND I.
al ROMÂNIEI*

București.

Clerul Arhidiecezei române unite de Alba-Iulia și Făgăraș, întrunit în sinod cu omagială supunere depune la treptele glorioșului tron credința-i neștrămutată și dragostea-i nefățărită față de Majestatea Voastră și față de Augusta Casă Domnitoare.

*Dr. Vasile Suciu
vicar capitular.*

Ședința a II-a

s'a început la orele 4.

Hotărârile principale sunt:

1. Înființarea unei reuniuni de asigurare pe caz de moarte, obligatoare pentru toți preoții arhidiecezani. În reuniunea aceasta pot intra și preoții din diecezele sufragane. Taxa anuală e de 100 coroane; suma asigurată e 5000 coroane.

2. Teologilor bienali li-se dă voie să poată plăti la fondul de penziune preoțesc taxa după norma preoților cu cvalificație sistematică, primind în cazul acesta penzie ca și preoții cu cvalificație deplină. Penzia preoților, de orice cvalificație, după 40 ani serviciu va fi egală cu toate venitele, stabilite ce le aveă preotul, în anul ultim al serviciului.

Sunt cuprinse deci aci: congrua, ovincvenalele, precum și relut de cvartir (600 cor).

Programul

prescris pentru Sinodul arhidiecezan, ce se va deschide în Blaj la 11 Iunie 1919.

§ 1. În ziua de 10 Iunie 1919 adevă Marți după amiază la 5 ore vor conveni toți delegații aleși pentru sinod în sala reședinței metropolitane dela poartă, unde o comisiune de 3 membrii, al cărei președinte va fi un canonic, va lua înainte verificările delegaților veniți la Sinod, și rezultatul se va propune în ședința primădupă deschiderea Sinodului.

Seara la 8 ore va fi cina în rectorul Seminarului teologic.

§ 2. Miercuri în 11 Iunie ca zi a deschiderii Sinodului la 6³/₄ ore dimineața se va celebra sf. Liturghie cu »Impărate ceresc» pontificând vicarul capitular pe lângă asistența acelor membri sinodali, cari vor putea concelebra, fiind ceilalți toți de față la sf. Liturghie.

După sf. Liturghie dejun în rectorul Seminarului teologic.

§ 3. La 9 ore vor conveni toți delegații în biserică catedrală unde apoi vicarul capitular invitat, venind, va deschide Sinodul cu o cuvântare.

§ 4. Sinodul fiind deschis se vor alege 4 notari.

§ 5. Comisiunea verificatoare va propune rezultatul verificărilor atins în §-ul 1.

§ 6. Sinodului constituit i-se vor propune rapoartele și operatele, ce se vor lua la pertractare.

§ 7. Se vor alege 4 comisii constătătoare din câte 7 membri, cărora li-se vor transpune rapoartele și elaboratele referitoare la obiectele sinodale, ca să le combineze și să-și facă propunerile.

La 1 oră toți membrii Sinodului vor conveni la prânz în reședința metropolitană.

§ 8. După prânz la 4 ore în sala reședinței metropolitane dela poartă se va ține ședința, în care se vor pertracta rapoartele și propunerile acelei comisii, care își va fi terminat până atunci operatele, bineînțeles după ce se va fi autenticat mai întâi protocolul ședinței anterioare.

Seara la 8 ore va fi cina în rectorul Seminarului teologic.

§ 9. Joi în 12 Iunie dimineața la 6³/₄ ore se va celebra sf. Liturghie prin un canonic, la carea vor lua parte toți membrii Sinodului, celebrând căți vor putea.

După sf. Liturghie dejun în rectorul Seminarului teologic.

§ 10. La 9 ore se va începe ședința în sala reședinței metropolitane dela poartă, în care mai întâi se vor autentica decretale ședinței anterioare, după aceea se vor continua pertractările obiectelor restante ținându-se ședința până la 1 oră.

Apoi va urma prânzul în rectorul Seminarului teologic.

§ 11. După amiază la 3 ore iarăș se va ține ședința în aceeaș sală, în care după autenticarea decretelor stabilite în ședința anterioară, se vor lua la pertractare obiectele, cari ar mai fi de desbătut, după a căror terminare, dacă nu vor mai fi obiecte pentru Sinod, se va încheia Sinodul și membrii se vor putea reîn- toarce la ale sale.

Seara la 8 ore va fi cina tot în directoratul Seminarului teologic.

§ 12. Pentru cazul înă, că în ședința de Joi după amiază nu se va termina pertractarea tuturor obiectelor, Sinodul se va

continua și Vineri în 13 Iunie, după acelaș orar ca și Joi.

Blaj, la 10 Iunie 1919.

Iuniu Brut Micu,
protonotar consistorial.

HOTĂRÎRILE Congresului preoțesc din Cluj.

I.

Recunoscând necesitatea de a se organiza preoțimea din întreagă mitropolia, congresul hotărăște înființarea unei asociații cu numele »Frăția Preoților români uniți cu Roma« în scopul de a promova interesele bisericii române unite cu Roma, a menaja interesele morale și materiale ale preoților, și a da îndrumare politică clerului din întreagă provincia mitropolitană, în sensul postulatelor democrației creștine.

Statutele »Frăției Preoților«, votate de congres au să fie așternute spre aprobare Înaltului Cor episcopesc și până la aprobarea lor asociația nu va funcționa.

II.

Congresul aderează la ideea prefacerii seminariilor diecezane într'un seminar central pentru educația clerului tiner din întreagă provincia mitropolitană. Dar oare în acelaș timp, ca să se înființeze o facultate teologică greco-catolică, ca să avem și noi o facultate teologică acasă, precum frații noștri gr.-ort. au doue, și clericii noștri să-și poată astfel urmări studiile, până la obținerea doctoratului, la universitate românească.

Facultatea aceasta dorim să se înființeze la universitatea din Cluj, sau la cea dela București. Unde va fi facultatea teologică, acolo are să fie și seminarul central.

În seminar, ca și la universitate educația și instrucția clerului tiner are să se facă cât să poată de practic, propunându-li-se toate studiile practice, de cari vor avea lipsă în viața pastorală. În deosebi, pe lângă studiile obișnuite să li-se propună clericilor: Caticetica prac-

tică, Metodica, Didactica, Organizarea învățământului, calificându-se unii clerici și de învățători, apoi: Istoria literaturii române, mai ales a celei vechi bisericești, limbile franceză și italiană; Tipicul bisericesc, Liturgica practică, Medicina pastorală cu Farmacologia populară, Dreptul civil, Sociologia creștină, Administrația bisericească, Omiletica practică, Științele agricole, Practica agricolă și Musica vocală.

Toate studiile, teoretice și practice, se vor propune în limba română.

Pentru a garanta și mai mult pregătirea practică a clerului tiner, nimenia nu va putea fi numit profesor sau superior clericilor, decât dacă a funcționat cel puțin 3 ani în păstoria sufletelor.

Denumirea superiorilor seminariilor și a profesorilor dela facultatea teologică se va face pe bază de concurs public în conferința episcopatului, la care să iee parte și câte 2 membri din fiecare capitol și câte 4 membri din clerul pastoral al fiecărei dieceze.

Asemenea alegerea tinerilor primiți în cler și a celor ce se vor trimite la seminariile din străinătate, se va face cu mare grijă, examinându-i față la față, fără părtinire și fără a se întemeia numai pe atestatele produse în scris.

În Roma dorim să se facă un seminar național românesc, cum au mai toate neamurile din lume, cari țin legătura cu Roma.

III.

1. Congresul roagă Corul Episcopesc al provinciei metropolitane, ca în înțelesul vremilor de astăzi să țină sinoade diecezane cât mai des și să dea astfel cle-

rului ocazie a-și exprima dorințele și vederile sale cu privire la cărmuirea bisericii.

Congresul găsește, că a sosit timpul, ca în mod pozitiv să se porceadă la înființarea organizației autonome a bisericii noastre și roagă Corul Episcopesc să facă pașii de lipsă pentru a se convocă congresul autonom spre a alcătui statutul organic, cu participarea elementului mirean pe lângă cel al clerului, și a cărui participare și conlucrare în administrarea și hotărârea chestiunilor de avere și cultură e de mult reclamată și dorită din inimă. Proportia elementului mirenesc față de cler să fie $\frac{1}{3}$ față cu $\frac{2}{3}$.

2. Congresul enunță, că prin prăbușirea regatului ungar și prin hotărârile adunării din 1 Dec. 1918 dela Alba-Iulia, dreptul vechiu al bisericii rom. unite cu Roma, de a-și alege pe Mitropolitul său, a reintrat în vigoare în plenitudinea sa istorică și dorește a se alege pentru aceasta demnitate o singură persoană, iar nu trei candidați.

Acest drept se extinde și asupra alegerii tuturor episcopilor.

3. Deprinderea dreptului enunțat mai sus Congresul dorește a se pune în competența organismului autonom, ce se va înființa cu concursul elementului mirean.

4. În legătură Congresul își exprimă dorința sa, ca Statul Român, în interesul său cum și în interesul numărului săi cetățeni, creștini, cari se află în legătură canonică bisericească cu Scaunul apostolic al Romei, să încheie un Concordat cu S. Scaun.

5. În vederea numărului prea mare al credincioșilor din eparhiile actuale și a extenziunii prea largi a unor dieceze, Congresul enunță în interesul administrării mai bune, necesitatea de a se înființa două *nove* episcopii pentru credincioșii bisericii unite cu Roma.

IV.

Considerând marea însămnătate, ce o au membrii ca-

pitilelor catedrale (canonicii) în viața spirituală și administrativă a singuraticelor dieceze, congresul cere dela Înaltul Cor episcopesc, ca la complenirea stărilor canonice pe viitor să nu se țină seamă de aceea, că cutare membru vrednic al clerului este celibe sau căsătorit sau văduv, ci să se considere exclusiv numai însușirile personale ale celorce au să fie denumiți din partea Episcopului la propunerea consistorului plenar.

Consistorul plenar are să propună Episcopului pentru fiecare stal vacant trei persoane, cari să aibă cerințele prescrise de canoane.

Norma propusă pentru complenirea stărilor canonice are să se aplice și la alegerea canonicilor așa numiți »bobiani« din Blaj, deci congresul enunță necesitatea de a se schimba statutele fundației »bobiene« în sensul acesta și a se cere apoi aprobarea scaunului apostolic.

V.

Congresul roagă Înaltul Cor Episcopesc, ca conferirea beneficilor parohiale să dispună a se face pe bază de concurs, prin Consistoriile plenare.

La consistoriile plenare au să iee parte afară de membrii consistoriali obișnuiți toți protopopii actuali, cari să fie numiți și asesori consistoriali, precum și ceilalți asesori, apoi câte un reprezentant al clerului din tractul, cărui aparține vre-o parohie de conferit.

Consistoriile plenare, cari se pot ține de patru ori pe an, au să propună pentru fiecare parohie câte trei persoane, dintre concurenți, și Episcopul denuște pe unul din cei trei.

VI.

Considerând, că interesul bunei ocărmuirii cere, ca guvernele diecezane să nu-și risipească energia în afaceri bagatele, Congresul cere, ca afacerile bisericești și școlare mai puțin importante, și de interes local, cum sunt aprobarea contractelor de

arândă, plenipotențele ce se dau advocaților pentru anumite încasări etc. să se lase în competența protopopilor, și în statutul organic al autonomiei, ce se va înființa, să se ție seamă de aceasta decentralizare.

În schimb pentru ca protopopii să-și poată conduce agendele protopopești mai cu succes, și neconturbați de datorințele lor de parohi, Congresul cere să li-se dea personal ajutor: capelani, cateheți și secretari, după trebuință.

VII.

1. Congresul dorește susținerea și pe mai departe a școlilor confesionale de orice categorie, cu drept de publicitate, sub cea mai largă inspecție a statului român. În scopul acesta să se folosească toate mijloacele proprii, ce rămân după acoperirea tuturor lipsurilor de caracter bisericesc, și să se ceară și ajutorul statului, fiindcă deopotrivă se servesc și în școlile noastre confesionale scopurile statului român.

2. Pentru ca comunitățile mici și sărace să nu fie pe viitor îngreunate cu percente prea mari în darea de cult, și fiind cultura un bun general, Superioritatea bis. e rugată să mijlocească la factorii de stat, să stabilească o dare de cult în percent egal. Darea aceasta să se încasseze de organele statului dela toți cetățenii și să se administreze fiecărei parohii partea ce i-se cuvine, pentru susținerea școlii sale.

3. În numele dreptății jignite cerem să se restituie toate acele edificii școlare, cari în urma machinațiunilor guvernelor ungurești au fost statificate, ori pentru că nu s'a făcut progres îndestulitor în limba maghiară, ori pentru că s'a declarat edificiul de necorăspunzător, dar a fost corăspunzător în același timp pentru școala de stat. În acest scop ordinariatele episcopoești să între în pertractări cu factorii de stat.

4. Convins, că pentru a avea școli nu e de ajuns o enunțare, ci se cere mai

ales și o legătură sufletească între învățătorii și susținătorii școlii, pentru că învățătorul neîndestulit, care murmură, mai mult strică decât dreg, congresul stăruie din răspuțeri a se delătura toate relele, cari au pricinuit turburarea și înveninarea relațiilor de bună armonie între preoți și învățători, acești doi factori culturali, cari urmăresc, deși cu mijloace deosebite, același scop comun: cultura inimii și a minții.

5. În scopul acesta congresul cere, ca în seminariile și la facultatea teologică, care se va înființa, să se propună, ca studii obligatoare, toate disciplinele pedagogice menite a face din preot un iscusit bărbat de școală, care este în clar cu toate drepturile și datorințele sale, ca director școlar ori ca președinte al senatului școlastic, ori în calitate de protopop, vicar, ca revizor școlar districtual, și ca atare și în chestiuni de pedagogie să aibă un ascendent moral față cu oricare învățător și să fie cu drag recunoscut de superior.

6. De aceea la numiri de parohi și protopopi, (vicari) pe lângă celelalte considerațiuni să se aibă în vedere și iscusința candidaților în treburile școlare.

Consistoriile diecezane să încredințeze cauzele școlare asesorilor celor mai erudiți și mai orientați în ale învățământului, înzestrându-i cu deplină putere delegată, în cauzele școlare, instituindu-se chiar câte un consiliu pedagogic pe lângă fiecare consistor episcopesc.

7. Preparandiilor confesionale să li-se dea mai multă îngrijire, ca până aci, pentru a crește o generație de învățători cu o concepție care să fie în armonie deplină cu cea a bisericii.

În preparandii să se pună deosebită grige pe studiul muzicii vocale și instrumentale, iar în școala primară de asemenea muzica vocală și instrumentală să fie socotită ca unul din cele mai importante mijloace de educație și cultură.

Pentru pregătirea cantorilor bisericești să se înființeze o școală sistematică, în care să se cultive nu numai tipicul și glasurile cântărilor bisericești, ci și muzica bisericească și profană.

8. În școlile de stat să se propună studiul religiunii și în legătură cu aceasta să facă educație religioasă într'un număr de ore corăspunzător, prin catiheți; unde elevii școlii sunt în majoritate de legea noastră catihetului să fie profesor ordinar.

Restabilindu-se raportul de bună înțelegere între preot și învățător și-ar apreația munca unul altuia, s'ar validă drepturile bisericii fără a se știrbi drepturile statului, așa că în deplină armonie ar lucra și biserica, și școala la consolidarea morală a României, ca să fie și mare, și tare.

VIII.

1. Pentru perfecționarea morală și științifică a clerului congresul dorește, ca preoții să se ajute împrumutat prin apostolatul rugăciunii și aplicarea corecțiunii frățești, unde e lipsă; să între ca membri în reuniunea de misiuni, a preoților adoratori; și să se înființeze în centrele districtelor protopopești biblioteci provăzute cu cărți literare și aschetice.

2. Să se țină exerciții spirituale sistematice după modelul celor apusene pe seama întregului cler mitropolitan. La acestea să fie chemați pe rând toți clericii provinciei noastre bisericești.

În legătură cu acestea congresul dorește să se reactiveze pe baze largi tagma călugărească basilitană, cu menirea de a ținea misiuni pentru popor, conferențe pentru intelectuali și exerciții spirituale pentru cler.

3. Congresul dorește, ca fiecare preot să se nisuiască a face ca familia sa să fie centru de cultură în satul său și o pildă luminoasă de viață practică creștinească.

Să nu fie parohie, în care să nu se catehizeze toți pruncii de școală peste săptămână și toată tinerimea

adultă în Dumineci și săbători.

4. Pentru înlesnirea catehizării superioritățile bisericești sunt rugate să se îngrijească de opere catehetice cât mai bune, pentru orientarea preoțimii, și de manuale școlare corespunzătoare, lucrute pe baza unui plan potrivit.

Apoi să se dea atențiunea cuvenită educației religioase morale a servitorimii de pe la orașe și să se sistematizeze catehizarea întemnițaților de tot felul.

5. Pentru a sprigina și mai mult propovăduirea cuvântului și folosirea amvonului, cerem ca literatura omiletică să se sprijinească și din averea bisericilor, și dorim, ca în toate bisericile să se conducă o condică, în care să se noteze pe scurt ce s'a predicat ori catehizat în fiecare Duminecă și sărbătoare, și câți oameni s'au mărturisit și cuminecat.

6. În fiecare parohie să se înființeze reuniunea mariană pentru înfrumșetarea bisericii de zid, și a bisericii celei vii, a sufletelor. Reuniunea să susțină o bibliotecă populară și să facă colportajul cărților și ziarelor bune pentru popor. Astfel s'ar pregăti înființarea apostolatului laicilor.

Superioritatea bisericească e rugată să facă control drept și necontentit asupra activității preoților, făcându-se cercetare nu numai când e vorba de a pedepsi pe cei răi și neglijenți, ci și când e vorba de a remunera pe cei buni și activi, fiindcă tot așa descuragează distincțiile nemeritate, ca și pedepsele nedrepte aplicate celor nevinovați.

IX.

Congresul roagă Corul episcopesc și Consiliul dirigent a Intervenii, ca dotația clerului să se reguleze pe baza conscripției congruale și pe lângă menținerea porțiunii canonice, care unde este mai mică să se întregască, cu ocazia reformei agrare, până la cel puțin 32 jughere, — și statul să adaugă la actualele venite o întregire până la un maxi-

mum, care să corespundă salariului funcționarilor de stat, cari au acelaș grad de calificare, ca și preoții.

În conscrierea venitelor, ce se va face spre acest scop, se vor omite venitele din »zilele de lucru« (clacă) și așa numitul »bir«, cari se vor șterge.

În locul cvincvenalelor de acum să se facă avansări în salar după anii de serviciu conform normativului în uz la funcționarii de stat.

Tot în așa fel să se acorde și adăusele și ajutoarele de scumpete și de războiu.

Până la regularea în acest chip a dotației clerului întregirea congruală minimală de acum să se dea în măsură egală tuturor preoților, fără deosebire de calificare, săvârșind toți aceeaș slujbă; tot asemenea să se purcedă și la cvincvenale.

2. Competințele de întregire să nu le asemneze statul la adresa fiecărui preot, ci să pună la dispoziția Ordinariatelor episcopoești suma întreagă, de care are biserica lipsă, după un buget, ce se va înainta an de an.

3. Congresul enunță în fine necesitatea unui fond de pensuni central pentru clerul din întreagă provincia mitropolitană, care dotat, după cum cer necesitățile, atât din partea preoțimeii, cât și din partea statului, să poată da preoților neapți de serviciu, cum și văduvelor și orfanilor de preoți, penziuni corespunzătoare împrejurărilor de traiu din zilele noastre.

*

Aceste hotăriri sunt scoase din procesele verbale, dresate în ședințele congresului din zilele de 14, 15 și 16 Maiu 1919, prin notarii: Ioan Moldovan, Dr. George Fireza și Dr. I. Pașca, și din aditamentele și actele acluse la procesele verbale.

Cluj, 31 Maiu 1919.

Dr. Elie Dăianu

protopop, președintele congresului.

Verificatori:

Ioan Pop

protopop în Morlaca.

Ioan Isaicu

paroh în Feneșul-săesc.

Domnitori și popor.

Înțelepciunea, bunătaea, dragostea de popor a domnitorilor României s'a accentuat de nenumărate ori în ziaristica și scrierile noastre. Cu ocazia vizitei Suveranilor, încă proaspătă în amintirea noastră, făcute în Ardeal și părțile unghurene s'au dovedit acestea calități a Regelui și Reginei noastre în moduri și măsură cu totul încântătoare și neașteptate.

Nemijlocirea, naturalitatea, afabilitatea și prevenința chiar, ce au manifestat în toate părțile, ori unde s'au arătat, ori cu cine s'au întreținut, ori unde i-au primit, ne înalță, ne satisface. Cât ne-a surprins, când am văzut automobilul Domnitorilor nu în mers grăbit, încât abia să-i vezi, ci din potrivă ținut atât de domolit, cât abia mișca! Aceasta numai niște domnitori cu adevărat ai poporului, iubitori și iubiți de popor, de »toată suflarea« ș'o pot permite. Apoi paciința, cu care priviau întreg conductul, atenția, cinstea, ce o dădea Maiestatea Sa Regele poporului, stând neîntrerupt, 2—3 oare tot în picioare, cât dura defilarea conductului! Adevărat părinți ai țării, ai poporului, cari nu de aceea sunt domnitorii lui, ca să-l stăpânească, ci oa să-l ferească. Aceasta dealteum e numai natural și firesc, deși raritate și toți domnitorii, cari altcum ș'au închipuit și urmat chemarea față de țară și popor au greșit, au adus catastrofă lor și țării lor.

Peste toate ne-a înveselit, ne-a electrizat pe noi sătenii, oă în mersul Lor dela Sibiuu către casă: Făgăraș, Brașov—București Suveranii s'au oprit la multe sate, unde-i aștepta poporul la gară. Așa la noi în Vestem. Rugasem prin telefon prealabil direcțiunea căilor ferate din Sibiuu, să se oprească trenul regal cât de puțin în gara noastră. Am fost împodobit gara, clădit o poartă triumfală cu trei steaguri, prin care avea să treacă trenul etc., comuna întreagă a ieșit la gară, afară doar de cei bolnavi, în frunte cu preotul și cu primăria. Ni-se trimisă răspuns negativ.

Totuși spre marea noastră însuflețire s'a oprit trenul, ni-s'a dat atențiunea rară: preagrațioasa noastră Regină împreună cu îngerașul de prințesa Ileana primeau cu multă plăcere, apreciere și grabă, afabilitate nevinsată țesăturile, cusăturile Românești-țărănești, ce li-se ofereau, iar seriosul Rege a primit pe preotul pe treptele vagonului său s'a întreținut cu el până chiar când s'a pus trenul în mișcare, interesându-se despre luptele ce s'au dat pe aici în 1916, despre regimentele Româ-

nești, ce au purtat luptele pe aici, însuși înșirându-le, înainte de a aștepta răspunsul (1. Grăniceri și 44 infanterie), apoi despre eroii căzuți pe aici, unde le sunt mormintele și cum le sunt îngrijite. A întrebat despre deținerile, internările celor din comună și despre soarta a însuși preotului etc. Nu știam ce să admir mai mult: strălucirea, afabilitatea, dragostea cu care primea Regina pe țărance, ori bunătaea, înțelepciunea, ce ridea din ochii Regelui, cunoștințele Lui despre atâtea amănunte din 1916, și din prezent.

La plecare a strâns mâna preotului, cu care s'a întâlnit nu ca niște nesunoscuți și îndepărtați unul de altul, și s'au despărțit, ca niște conlucrători la aceeași fericire aceluiași popor, de care sunt legați cu aceeași legătură de dragoste părintească. Ne-au înălțat și ne-au mulțămmit pe toți; auzia-i bătrâni și bătrâne oftând cu mulțămire: »acuma pot muri, căci am văzut față de împărat și de regină, nu ca până am fost domniți de străini«. Fericit popor, care are astfel de »domnitori« și vai de acela, care avându-i, nu și-i prețuiește după vrednicie!

Cornel B. Andrea.

O grevă a muzicanților cu 300 ani înainte de era vulgară.

Iată ce scrie un italian Abate Cancellieri despre acest fapt curios:

Mulți cred, că greva este un făt al veacului modern. Nimic mai greșit. Cea dintâiu grevă ce se amintește se rapoartă nu mai puțin decât la anul 309 înainte de Hristos și e povestită de părintele istoricilor romani: Titus Livius.

Acesta ne descrie în capitolul 30 al cărții sale de istorie, o grevă de tot nostimă, într'un ton aproape comic, protestând totuși că n'ar fi făcut mențiune despre ea, dacă n'ar fi fost vorba de un lucru ce avea raport direct cu religia statului.

Ghiciți așadară cine făcea grevă în acelea timpuri? Clasa merituoasă a muzicanților, aceeași care și azi se mișcă să obțină îmbunătățirea economică invocată înzădar de celea mai multe ori.

Iată cum se petrecură lucrurile. În acel an Roma se găsea în condiții foarte grele financiare, fie pentru războiul purtat contra Samniților, fie pentru războiul ce trebuia să pornească contra Etruriei. Senatul, deci, încercă să introducă nițică economie și începu să suprima sărbătoarea pe care din privilegiu străvechiu o prăznuiau muzi-

canții în fiecare an în templul lui Iupiter.

Corporația ținu numai decât o adunare și proclama cu mare majoritate greva breslei sale, pentru că i-s'au vătămat adânc drepturile proprii; apoi în frunte cu insigniile sale, parcurse orașul și se mută în Tivoli, hotărînd să nu-și mai pună piciorul în Roma până când senatul nu și-ar fi revocat hotărîrea.

Precum e cunoscut, Romanii erau credincioși, evlavioși, superstițioși chiar; deci gândul de a porni războiu contra Etrusciilor făr' de a fi imblânzit pe Zei cu ceva slujbă... înfrățită cu muzică, preocupă foarte mult Senatul și mai ales poporul.

Ce să facă? Se trimiseră ambasadori către autoritățile civile din Tiroli să-i convingă pe greviști să se întoarcă la Roma; fû însă înzădar. Muzicanții erau ne'nduplecați.

Careva sugeră atunci o idee foarte fericită. Familiile de frunte ale grațioasei cetăți udate de rful Anio invitară pe muzicanți la casele lor, și în toiul celor mai alese și delicate mâncări și beuturi îi îmbătară tun. În această stare fu ușor să prinzi unul câte unul pe greviștii periculoși, căzuți în letargia somnului beției, să-i urci în car și să-i duci la Roma.

Cetățenii Urbei eterne, aflând despre întâmplare, se ngrămădiră în For — unde totul era gata pentru jertfă — și muzicanții treziți pe neașteptate, fură poștiți să se scoboare din car în mijlocul batjocurilor și râsetelor poporului.

Încercară încă oarecare rezistență; dar' fie din rușine pentru starea lor, fie pentru făgăduințele censorilor de a îmbunătăți starea lor materială, se lăsară la urmă înduplecați și — cântară!

Știți cum termină mai apoi aceasta cea dintâiu grevă ce ne amintește istoria? Într'un feliu de Carnaval. De fapt Senatul acordă muzicanților privilegiul să parcurgă tot anul, în 13 Iunie, mascați, străzile orașului spre a primi daruri și bani dela popor.

Nu'i așa că-i frumos?

Orfelinatul din Blaj s'a deschis și funcționează, ocrotind peste cincizeci orfani.

Să dăruim din prisosul nostru, pentru orfelinatul din Blaj.

Dumnezeu va răsplăti însutit.

Publicare de concurs.

Resortul Cultelor și instrucțiunii publice din Transilvania naționalizează deocamdată, începând cu 1 Septembrie a. c. următoarele școli secundare de stat din teritoriul de sub administrația Conziliului Dirigent Român.

I. Licee de băieți

a) licee complete (cl. I—VIII.)

1. Gheorghe Sincal, Baia-mare
2. Trăian Doda, Caransebeș
3. Andreiu Murășanu, Dej
4. Radu Negru, Făgăraș
5. Timoteiu Cipariu, Ibașfalău
6. Coriolan Brediceanu, Lugoj
7. Gheorghe Lazăr, Sibiu
8. Regele Ferdinand, Turda.

La aceste licee sunt vacante următoarele catedre: Câte una la limba română-latină; latină-grecă-română, franceză, latină-germană sau engleză, engleză, istorie-geografie; istoria-latină; științele naturale-geografie; desen, geometrie, gimnastică și muzică; câte două la matematică și fizică-chemie.

b) licee deocamdată numai cu primele 5 (cinci) clase românești.

1. Mihaiu Viteazul, Alba-Iulia
2. Gheorghe Barițiu, Cluj
3. Aurel Vlaicu, Orăștie
4. Emanoil Gozdu, Oradea Mare
5. Dragoș, Sighet
6. Alexandru Papiu Ilarian, Târgu-Murășului
7. Moise Nicoară, Arad
8. Simion Bărnuțiu, Șimleul-Silvaniei
9. Mihail Eminescu, Sătmăr.

Câte o catedră la limba română-latină; română-franceză-germană; istorie-geografie, matematică, fizică; științele naturale, geometria, gimnastica și muzica,

II. Școli reale superioare cl. I—V românești.

1. Brașov
2. Deva
3. Timișoara
4. Oradea-Mare
5. Arad.

Catedre vacante câte una la limba română-franceză; română; franceză-engleză sau germană; istorie-geografie; istoria naturală, geografie-desemn, geometrie, matematică, fizică-chemie.

III. Școli de fete.

a) Liceu de fete deocamdată cu 5 clase (I—V) românești.

1. Arad
2. Cluj (Liceul de fete „Regina Maria“)
3. Timișoara
4. Sibiu.

Catedre vacante: câte una la limba română-franceză; latină-franceză; română-germană sau

engleză, istorie, geografie; fizică căimie; științele naturale, geografie, matematică fizică; desen, geometrie; gospodărie, lucrul manual, gimnastică, muzică.

b) Școli superioare de fete românești cl. I—IV.

1. Brașov

2. Sighet: câte o catedră la limba română, franceză, istorie, geografie, franceză, germană; matematică, fizică; științele naturale, chimia, desen, geometrie, lucru de mână; gimnastică, muzică.

(Va urma).

In atențiunea Reuniunii femeilor din Loc.

Primum următoarele: La adunarea Reuniunii femeilor ortodoxe din București s'au ales o delegație de 3 persoane 1 domn și 2 dame ei pe sine, ca să reprezinte Blajul. 2 dame pe cari nu le-am văzut nici când să muncească pentru scopurile reuniunii. Noi avem aici un mănunchiu de cel puțin 10 dame distinse cari s'au valorizat pe un teren sau altul, de ce nu s'a reflectat la ele; în idealismul lor s'ar fi dus pe spesele proprii?! De ce nu s'a conchemat adunarea generală, ca în plenul ei să-și aleagă 1 sau 2 delegații? Am auzit că reuniunea le plătește 100 cor. la zi la toți 3, să vine 300 cor. De vor sta 9 zile, cheltuiesc 1700 cor. O sumă enormă din modestul capital al reuniunii adunat din jersfa înaintașelor noastre, cu destinația să ajute elevele sărace și diligente și nu să-i cheltuiască alții așa de ușor. — Cine i-a ales așa numai în șoaptă, ca pe amicii săi, n'are decât să le și plătească pașalul. Adunarea generală nu cred că va achita acest cont, de care n'are știre.

Necrolog.

† Elisaveta Oltean n. Liliu, preoteasă în Ibișdorf săsesc și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului Joi în 4 Iunie a. c. la vârsta de abia 20 ani. Osemintele scumpei defuncte au fost transportate la Săcădate (com. Sibiu), și înmormântate în cimiterul comunal de acolo. O deplâng doi copilași — Aurel și Ionel — soțul Ioan

Oltean preot în Ibișdorf, și numeroase rudeni.

† Ioan Micu, preot deficient, după scurte și grele suferințe a adormit în Domnul în 5 Iunie la 6 ore dimineața, în al 85-lea an al vieții și 58-lea al preoției sale.

Rămășițele pământești ale scumpului defunct, s'au așezat spre vecinică odihnă Sâmbătă în 7 Iunie a. c., la 2 ore d. a. în cimiterul gr.-cat. din Boz.

Odihnească în pace!

Din Panorama Blajului.

Teodor Onișor își dă vila dela „Șipotul Crăiesei“ 100 metri departe de gara „Câmpul Libertății“ cu două locuințe, șură și grajd, cu o curte mare, apă cristalină de munte și aer curat de sanatoriu, 1 jugăr de grădină de legume, 2 jugăre de vie, 4 jugăre de grădină arător cu tot soiul nobil de pomi producători și cu o frumoasă perspectivă.

Un loc de speculă

și sănătate — curgând pârâoașul Șipotului pe lângă întreaga Tablă: se poate face — Ingrășătoare de porci, loc pentru păstrarea de pești vii, Mașini de Industrie, Magazine de tot soiul etc.

Din cauza adâncilor sale bătrânețe o dă pe mai mulți ani în arândă sau și în parte. Adresa și locuința: Teodor Onișor, Blaj. (60) 1—2

„Solia Satelor“ Invitare la abonament.

„Eu din marea oaste nu-s decât solia“. Cu aceste cuvinte s'a despărțit de obștea românească în 1914 „Solia Satelor“, gazeta poporului, care numai prin nație și numai pentru nație a trăit și a luptat. „Solia Satelor“, și-a închis coloanele iubite mai pe sus de toate, fiindcă era nemulțumită, că nu se mai isprăveau târguelile cu stăpânirea unguerească, când și orbul vedea, că rost nu au, și e în pragul vremilor ciocnirea năpraznică între lumea franco-italiană-engleză și blocul nemțesc-austro-unguresc, între cari neamul nostru oropsit era limba la cântarul lumii. Nu târgueli, ci înțelegere pentru strângerea rândurilor întru lupta pentru libertatea națională, nu

Numărul cenzurat de: AUREL GAJIA.

Director: ALEXANDRU CIURA.
Redactor: Ovidiu Hulea.

umiliri, ci fapte vrednice așteptau țărani noștri voinici. cei dela oaste și cei dela plug! Când cu toate aceste sfatul altfel a hotărît nu am voit să între zănia între noi și decât se vorbim altfel decum ne are portul, cu inima sângerândă am încetat cu scoaterea foii: „Solia Satelor“.

Acum în vremea redeșteptării naționale și a unirii tuturor Românilor, drept preț a sângelui vărsat cu îmbelșugare, iarăș să ivește „Solia“ să apere dreptatea, cinstea, adevărul și dreptul țăranelor române de pretutindena. „Solia Satelor“ a fost și este neatârnată, națională și democratică, creștinească și românească până'n rărunchi!

În acest semn Vă poftim, iubii săteni, să abonați și să sgrrijiniți „Solia Satelor“ voastre și pentru a înlesni după puțină slova românească, am statorit prețul foii, ce va apărea odată la săptămână, în 30 cor. la an, 15 cor. la jumătate de an, și 8 cor. un sfert de an. Abonamentele se trimit la administrația: „Solia Satelor“, Cluj Strada Băthori Nr. 1., și se pot plăti la orice bancă românească.

Doamne ajută!

Cluj la 1 Iunie 1919.

Din încredințarea comitetului de redacțiune:

Dr. Amos Frâncu,

advocat și director de bancă, fost prezident și tribuna al Senatului național din Ardeal.

(62) 1—1.

Înștiințare.

Institutul de Arte Grafice N. D. Mișescu din Tg.-Jiu, jud. Gorj, angajează imediat un tipăritor Mașinist și un lucrător Tipograf. Condițiune sigură, salariu lunar dela 250—350 lei.

Amatori vor adresa ofertele direct.

Primește 2 copii orfani dela 13 ani în sus pentru învățătură.

(61) 1—2

A apărut și se află de vânzare:

Evanghelia ed. II.

broș. 50 cor., legată în pânză imitație de piele cor. 100.—.